

ELŐSZÓ

ELŐSZÓ

Nehéz tapasztalatokat cserélni, szükség esetén segítséget kérni a tanodában jelentkező pedagógiai vagy egyéb feladatok megoldásához, hiszen a tanodázók köre szűk, egy-egy nagyobb várost kivéve településenként legfeljebb egy tanoda működik. Kevesen vannak, akik ismerik a tanodák világát, még kevesebben, akik megvalósítóként szereztek tapasztalatot a működéséről. Ugyanakkor az első magyarországi tanodák megalapításának időszakához képest kiszélesedett a tanodamozgalom, és a nem formális oktatással, illetve közösségfejlesztéssel foglalkozó civil szervezetek egyik legjelentősebb bázisát adja ez a színtér. Míg az 1990-es évek közepén mindössze néhány progresszív civilszervezet – az elsők között a kötetben is bemutatott Józsefvárosi Tanoda és a pécsi Amrita Egyesület – működtetett tanoda jellegű programot, addig a 2013-ban kezdődő pályázati ciklusban már közel 180 tanoda részesült központi támogatásban. Mindemellett csaknem 20 olyan tanoda működik Magyarországon, amely viszonylag stabilan, pályázati ciklusoktól függetlenül is képes fennmaradni.

E körülmények, azaz a tanodázók körének jelentős bővülése, valamint néhányuk hosszú távú fennmaradása egyértelműen szükségessé teszi egy olyan kötet közreadását, amely segítséget kínál a tanodák számára, illetve megosztja a felhalmozott tapasztalatokat. Ugyanakkor ezek a tapasztalatok nemcsak tanodák, hanem további, hátrányos helyzetű gyermekekkel és fiatalokkal egyéb keretek között foglalkozó intézmények, kezdeményezések, valamint a közoktatási rendszer szereplői számára is hasznosíthatók lehetnek.

A tanodák tevékenységeinek e kötet általi kihangosítása – reményeink szerint – hozzájárulhat ahhoz is, hogy a tanodák céljai, szemlélete és innovatív megoldásai mind szélesebb körben láthatóvá váljanak, elősegítve ezzel támogatásukat. Legalább ilyen fontos az is, hogy a hazai oktatás méltányossági problémáit napirenden tartsuk. Az oktatási esélyegyenlőség ügye az utóbbi néhány évben kikerült az oktatáspolitikai fókuszából, az üggyel foglalkozó szakemberek egy része a tanodaszférában találta meg annak a lehetőségét, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok nehézségeinek leküzdését tovább támogassa.

Nyilvánvaló, hogy a tanodák nem oldhatják meg azokat a rendszerszintű problémákat, amelyek a hátrányos helyzetű gyermekek és fiatalok lehetőségeit leginkább gátolják hazánkban. Ám úgy hisszük, rugalmasságuk és látásmódjuk miatt számos területen lehet fontos szerepük, így – többek között – újszerű megoldások

kipróbálásában, a társadalmi érzékenyítés segítésében vagy helyi közösségek aktivizálásában. És annak a szemléletnek a megtartásában és terjesztésében is, hogy az oktatási méltányosság ügye fontos és civilként mindenki tehet érte.

Könyvünk nyolc nagyobb egységbe rendezve közöl írásokat. Az első, a *Célok és keretek* címet viselő blokkban olyan munkák kaptak helyet, amelyek a tanodák létjogosultságát járják körbe, és a tanodaszférában kevésbé járatos olvasók számára is világossá teszik, milyen célkitűzésekkel és milyen körülmények között dolgoznak a tanodák.

A második egység (*Szervezet és menedzsment*) írásai betekintést kínálnak a kulisszák mögé azzal, hogy megmutatják, milyen módon szervezhető meg a tanodák működéséhez jelentősen hozzájáruló önkéntesek, valamint a pályázatok megvalósításához elengedhetetlen menedzsmentfeladatokat ellátó szakemberek munkája.

Innovatív megoldások címmel a harmadik blokk azokról a tanodákban kikristályosodott módszertanokról és fejlesztésekről kínál leírást, amelyeket a pedagógiai köznyelv jó gyakorlatokként emleget. Ez az egység kétséget kizáróan bizonyítja azt a sokrétű munkát és innovatív szemléletet, ami a tanodavilágot jellemzi.

Az *Empirikus kutatások* rész két olyan felmérés eredményeit közli, amelyek középpontjában a tanoda működése áll, azonban mindkét vizsgálat szélesebb társadalmi kontextusban tárgyalja feltett kérdéseit. Az egyik arra fókuszál, hogyan járult hozzá a bevont gyermekek és fiatalok fejlődéséhez egy tanoda jellegű kezdeményezés. A másik tanoda jellegű programokban pedagógiai tevékenységeket ellátók tapasztalatait gyűjti össze a szülőkkel való kapcsolattartással összefüggésben.

A *Mérés-értékelés* című egység írásai körbejárják, hogy mit érdemes mérni a tanodai munka során, továbbá milyen nehézségeket kell áthidalni ennek megvalósításában. Emellett javaslatokat fogalmaznak meg a gyakorlati munka során használható eszközök és megoldások kapcsán.

A *Migráns gyermekek és fiatalok* című részben olvasható két írás témája – a tanodák jellemző célcsoportjait és eddigi tevékenységeit tekintve – talán szokatlan, ugyanakkor a társadalmi problémát figyelembe véve nagyon is aktuális.

A *Tanodatörténetek* című egység néhány, a tanodavilágban meghatározó kezdeményezés szubjektív ismertetését adja közre, keretet adva a kötetnek, hiszen e személyes hangvételű írásokban ismét előkerülnek a célok. De megmutatják ezek

az írások azokat a hosszú és nehéz, mindemellett sikerekkel teli utakat is, amelyeket a tanodázás közben bejártak hátrányos helyzetű és cigány/roma tanulókkal foglalkozó szakemberek.

A TanodaPlatform elnevezésű kezdeményezés, továbbá e kötet megszületése az *Open Society Institute Budapest Foundation*-nak köszönhető. Külön köszönet illeti a szervezet munkatársai közül *Cziszter Laurát*, *Fedorkó Boglárkát*, *Henter Nórát* és *Daniel Popot*.

Egy hálózat csak akkor lehet sikeres, ha tagjai aktívak, időt és energiát szánnak arra, hogy segítsék a hálózat működését, kihasználják előnyeit, miközben maguk is hozzájárulnak a hálózat fejlődéséhez. Ebben megszámíthatatlanul sok tanodás kolléga volt segítségünkre, akiknek ezúton köszönjük együttműködésüket. Külön köszönettel tartozunk a TanodaPlatform szakértői csoport alapító tagjainak, *Baráth Szabolcsnak*, *Berki Juditnak*, *Csovcsecs Erikának*, *Füstös Melindának*, *Kelemen Valériának*, *Kovács Dánielnek*, *L. Ritók Nórának* és *Vég Zoltán Ákosnak*. A TanodaPlatform szakmai műhelyeinek és egyéb eseményeinek megörökítéséért az *Elephant Studio*-nak tartozunk köszönettel.

A könyvben megjelenő munkák egy része már napvilágot látott korábban a Taní-tani Online folyóiratban egy, a TanodaPlatform-projekt keretében gyűjtött írásokat közreadó sorozatban. A lehetőségért hálásak vagyunk a *Taní-tani Online* csapatának.

A kötet nyelvi formálódását *Kasik László* segítette, formai megjelenésének kialakítását, valamint a tanodai életképeket *Erlauer Balázs* és *Szerdahelyi Mátyás* készítette, köszönjük munkájukat.

2016. március

Fejes József Balázs
Lencse Máté
Szűcs Norbert